

Hannamari Oikarainen

VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS SEURAKUNNASSA

Kanttorien kokemuksia muskaritoiminnasta

VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS SEURAKUNNASSA

Kanttorien kokemuksia muskaritoiminnasta

Hannamari Oikarainen
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Kirkkomusiikin tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Musiikin tutkinto-ohjelma, Kirkkomusiikki

Tekijä: Hannamari Oikarainen

Opinnäytetyön nimi: Varhaisiän musiikkikasvatus seurakunnassa. Kanttorien kokemuksia muskari-toiminnasta

Työn ohjaaja: Jaana Sariola

Työn valmistumisluokaus ja -vuosi: kevät 2017

Sivumäärä: 23+2

Opinnäytteessä käsitellään kanttorin työtä varhaisiän musiikkikasvatuksen näkökulmasta. Kanttori on seurakunnan musiikkielämän johtaja mutta myös musiikkikasvattaja. Kanttori saa musiikkikasvattajan tietoja ja taitoja koulutuksesta jonkin verran. Työn tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia varhaisiän musiikkitoiminnasta ja muskarista kanttoreilla oli. Toisena kysymyksenä oli varhaisiän musiikkikasvatukseen liittyvät kehittämistarpeet niin koulutuksen kuin työelämän osalta. Lisäksi pidin itse kirkkomuskariperiodin, josta keräsin vanhempien palautteen. Muskari on kirkon järjestämää musiikkileikkikoulua, varhaisiän musiikkikasvatusta.

Tietoperusta on kerätty kasvatustieteisiin ja musiikkikasvatukseen liittyvästä alan kirjallisuudesta sekä seurakunnan musiikkielämää käsittelevistä artikkeleista. Työssä on hyödynnetty myös internet-lähteitä sekä aiheesta tehtyjä aiempia tutkimuksia.

Toteutin kyselyn helmikuussa 2017 lomakkeella, josta laitoin linkin kirkkomuusikoiden Facebook-sivuille. Kyselyyn vastasi 11 kanttoria. Kyselyssä selvisi, että kanttorit eivät juurikaan olleet saaneet koulutuksesta eväitä varhaisiän musiikkikasvatustoiminnan järjestämiseen. Koulutus kaipaisi kehittämistä, koska aika ja kanttorin työnkuva on muuttunut. Musiikkikasvatustoiminta koettiin erittäin mieluisana ja mielekkäänä kanttorin työn osa-alueena.

Voidaan todeta, että kirkkomusiikin koulutus ei vastaa täysin siihen todellisuuteen, mitä seurakunnissa eletään. Seurakunnat tarvitsevat tulevaisuudessa musiikin ammattilaisia, joilla on edellytyksiä toimia musiikkikasvattajan roolissa. Koulutuksen pitäisi tulevaisuudessa vastata paremmin seurakuntien tarpeeseen. Esimerkiksi varhaisiän musiikkikasvatuksen tai yleinen musiikkikasvatuksen suuntautumisvaihtoehto voisi olla ratkaisu seurakunnan tarpeisiin vastaamiseen.

Asiasanat: varhaisiän musiikkikasvatus, kirkkomusiikin koulutus, seurakunnan musiikkikasvatus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in music, Option of Church Music

Author: Hannamari Oikarainen

Title of thesis: Children's Music Education in Congregation, The cantors' experiences of children's music education

Supervisor: Jaana Sariola

Term and year when the thesis was submitted: spring 2017 Number of pages: 22+2

In thesis the cantor's work was dealt from the music educator's point of view. The cantor is the leader but also a music educator of the music life in the congregation. The cantor gets some information and skills from the music education. The purpose of the work was to clarify what kind of experiences the cantor's had of music activities and of a children's music playschool. The second question was for education as well as the needs of working life development related to children's music education. Furthermore, I personally had a church music-playschool from which I received written feedback for the thesis from the parents.

The background information was gathered from the literature of the field related to pedagogics and music education as well as articles dealing with the music life on a congregation. In the work internet sources and studies done on the subject have also been utilised. A questionnaire was carried out by making a link to the church organists' Facebook pages. 11 cantors answered the questionnaire. It came clear in the answer that the cantors had not really received skills from their education for arranging music education for children. The education should be developed since the time and the cantor's work have changed. Music education activities were experienced as an extremely agreeable and sensible part of the cantor's work.

One may state that the education in church music does not give sufficient tools to act as a music educator. In the future, the congregations need music professionals who have skills to operate in the music educator's role. The education should better respond to the need of congregation in the future. For example a sub-programme to the music education could be a solution to the needs of the congregation.

Keywords: music education, music educator of congregation, education in the church music, music playschool

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS SEURAKUNNAN TOIMINTAMUOTONA.....	7
2.1	Taustoja seurakunnan musiikkikasvatustoiminnasta	7
2.2	Kirkkohallituksen julkaisu 2015 koskien seurakunnan musiikkikasvatusta	8
2.3	Varhaisiän musiikillisten kokemusten merkitys	9
2.4	Musiikkikasvattajan rooli	10
3	KANTTORIN TYÖ MUSIIKKIELÄMÄN YLLÄPITÄJÄNÄ.....	11
3.1	Kanttorin työnkuva.....	11
3.2	Kanttorin ammatilliset valmiudet	12
4	KOKEMUKSIA VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUSTOIMINNASTA	13
4.1	Kysely kanttoreille	13
4.1.1	Koulutuksesta saadut valmiudet ja kehittämisideat	13
4.1.2	Muskaritoiminnan muotoja ja kokemukset toiminnan järjestämisestä	14
4.2	Yhteenvedo kanttoreille tehdystä kyselystä.....	15
4.3	Omat kokemukset muskaritoiminnasta	16
4.4	Vanhempien palaute muskaritoiminnasta	17
4.5	Pohdintaa muskariperiodista	18
5	POHDINTA.....	20
	LÄHTEET	22
	LIITTEET	24

1 JOHDANTO

Voisiko kirkkomuskarissa olla kirkon tulevaisuus? Varhaisiän musiikkikasvatuksella tiedetään olevan vaikutuksia koko ihmisen elinkaareen. Usean vuosikymmenen ajan eri musiikkitahtot ovat järjestäneet musiikkileikkikoulutoimintaa ”muskaria”, jossa pienille lapsille tarjotaan musiikillista toimintaa. Useat tutkimukset todistavat sen myönteisiä vaikutuksia lapsen kehitykseen.

Myös kirkon piirissä on alettu järjestämään musiikkileikkikoulutoimintaa eli kirkkomuskaria, johon liittyy luonnollisesti hengellinen ulottuvuus. Toiminta on leviämässä, mutta ei ole vielä osa kaikkien seurakuntien toimintaa. Olen havahtunut opiskelujeni aikana siihen, että kanttorin työ on muutakin kuin jumalanpalveluselämää ja kuorotoimintaa. Kanttori on myös seurakunnan musiikkikasvattaja, mikä tuo työnkuvaan hyvin erilaista laajuutta. Opinnot painottuvat kuitenkin paljon soittamiseen ja laulamiseen, eikä musiikkikasvatus ole ollut esillä kovinkaan paljon. Kanttorin työtä ei ensisijaisesti mielletä musiikkikasvatukseen. Aiheeseen paremmin tutustuessa olen kuitenkin huomannut, että musiikkikasvatus ei olekaan marginaalissa kanttorin työssä. Jo kirkkolaissa todetaan puhuttaessa kanttorin virkavelvollisuuksista että *„opettaa rippikoulussa, hoitaa muutenkin musiikkikasvatustyötä...”* (Kirkkolaki 2010/1009 6. 39§).

Tulevana kanttorina ja seurakunnan musiikkikasvattajana minua kiinnostaa, millaisia kokemuksia kanttoreilla on musiikkikasvatustoiminnasta. Lisäksi haluan selvittää, mitä eväitä koulutus oli antanut seurakunnan varhaisiän musiikkitoimintaan. Siksi lähetin kyselyn muskaria pitäneille kanttoreille eri puolelle Suomea. Halusin myös tutustua muskaritoiminnan pitämiseen käytännössä, joten toteutin kirkkomuskarijakson Vaalan seurakunnassa syksyllä 2015 yhdessä seurakunnan lastenohjaajan kanssa. Kokemukset ohjaajina olivat positiivisia. Periodin päätteeksi kerättiin myös palaute, jonka viestit viittasivat siihen, että toimintamuodolle voisi olla kysyntää myös pienissä seurakunnissa.

Kirkkomuskari laajentaa kanttorin perinteistä työkenttää. Sen merkitykset kirkon tulevaisuudennäkyymiin voivat olla positiivisia. Tarkastelen opinnäytetyössäni varhaisiän musiikkitoiminnan ja kirkkomuskarin nykytilaa, tulevaisuutta ja mahdollisuuksia. Kirkkomuskari on osa seurakunnan varhaisiän musiikkitoimintaa. Vaikka opinnäytetyöni käsittelee paljolti kirkkomuskaria, tarkastelun kohteena on kirkon koko varhaisiän musiikkikasvatustoiminta.

2 VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS SEURAKUNNAN TOIMINTAMUOTONA

Musiikki on ollut aina osa seurakunnan toimintaa. Se on seurakuntalaisen osallistamista, yhteisöllisyyden vahvistamista ja oman uskonelämän hoitamista. Jokaisella tulisi olla mahdollisuus ikään katsomatta ilmaista ja kokea musiikkia myös seurakunnassa. (Kirkkohallitus 2015, 12.)

2.1 Taustoja seurakunnan musiikkikasvatustoiminnasta

“Musiikki voi ilmaista sellaista, mitä ei voi pukea sanoiksi, esimerkiksi kauneutta tai pyhyyttä” (Kurkela 2004, 10). Musiikki kuuluu olennaisena osana seurakunnan elämään. Se on tapa osallistua, luoda ja tulkita. Laulamalla ja soittamalla ihminen luo yhteyttä itseensä, toisiinsa ja Jumalaan. Uskonpuhdistajamme Martti Luther ymmärsi musiikin luomislahjana, joka synnytti iloa, virkisti ja lohdutti. Luterilaisen ajatuksen mukaan musiikki antaa välineen rukoukselle ja kiitokselle. (Nissinen 2004, 23.)

Seurakunnissamme on tarjottu musiikkia lapsille runsaat sata vuotta. 1800-luvulta alkaen alkoi ilmestyä erityisesti lapsille suunnattuja hengellisiä lauluja. Vuoden 1886 virsikirjassa niitä oli vain kolme. Vuonna 1938 hyväksytyssä virsikirjassa oli ensimmäinen lapsille suunnattu osasto. Hengellisiä lauluja ja virsiä opetettiin kinkereillä ja pyhäkouluissa. Seurakuntien toiminnan kehittyminen loi tarpeita monipuolisemmalle musiikille ja ilmaisulle. Virsien rinnalla alettiin käyttää muita hengellisiä lauluja huomioiden lapsen ikäkausi ja musiikillinen kehitys. Lapsityötä varten syntyi paljon myös uusia lauluja esimerkiksi Raamatun kertomuksiin. (Tuovinen 2003b, 440–442.)

1950-luvulla alettiin pitää perhekirkkoja. Niissä pyrittiin huomioimaan lapset aiempaa paremmin. Päiväkerhojen toiminta vakiintui 1960-luvulta lähtien. Vähitellen toiminta on laajentunut ja monipuolistunut. 1960-luvulla pidettiin ensimmäiset musiikkipyhäkoulut. 1970-luvulla alkoi kokoontua erilaisia lasten musiikkikerhoja ja ryhmiä sekä musiikkileikkikouluja. (Kirkkohallitus 2004, 6.) Alkuun toiminta oli seurakunnan vain tilojen osalta, sillä useimmat näistä toiminnoista alkoivat muun kuin seurakunnan aloitteesta. (Papunen 1999, 31.)

Musiikkikasvatuksen alkujuuret ovat seurakunnan yhteislaulussa. Vähitellen yleisen musiikkikasvatuksen kiinnostuksen myötä seurakunnan musiikkityökin sai uusia näkökulmia. Laululeikit ja ryt-

misoittimet tulivat osaksi musisointia ja uutena toimintana aloitti musiikkipyhäkoulu. Pyhäkoululaulukirja uudistui useasti ja sen tilalle tuli vuonna 1988 ensimmäinen lasten oma virsikirja. Se on luonut pohjan nykyiselle seurakunnan musiikkikasvatukselle. (Kirkkohallitus 2004, 6.)

Varhaisiän musiikkikasvatustoimintaa kutsuttiin aiemmin musiikkileikkikoulutoiminnaksi. Termi varhaisiän musiikkikasvatus käsittää musiikkileikkikoulutoiminnan, eli muskarin, lisäksi päiväkotien ja kerhojen alle kouluikäisten lasten parissa tehtävää musiikkitoimintaa. (Hongisto- Åberg, Linberg-Piironen & Mäkinen 1994, 9.)

Ensimmäinen seurakunnan järjestämä musiikkileikkikoulu oli Vuosaaren seurakunnassa vuonna 1974, jossa kanttorina toimi Riitta Hirvonen. Hän oli opiskellut kirkkomusiikin lisäksi musiikkikasvatusta erikoistumiskurssilla. 1970-luvulta lähtien musiikkileikkikoulutoiminta on ollut osa myös kirkon musiikkikasvatustoimintaa. Kirkon musiikkileikkikoulutoiminta on jalostunut ikäkausittain jaoteltavaan muskaritoimintaan, vauvamuskareista perhemuskareihin ja perhekerhojen muskarituokioihin. (Papunen 1999, 31.)

2.2 Kirkkohallituksen julkaisu 2015 koskien seurakunnan musiikkikasvatusta

Kirkkohallituksen uusi julkaisu on nimetty kehittämismateriaaliksi, jonka tarkoituksena on vastata kysymyksiin ”miksi, kenelle ja mitä on musiikki lapsen kanssa seurakunnassa” (Kirkkohallitus 2015, 5). Se luo kuvaa lapsen kokonaisvaltaisuudesta, johon kuuluu kiinteästi myös musiikillinen ja hengellinen ulottuvuus. Julkaisussa käsitellään lapsen muusisuutta, seurakunnan musiikkikasvatuksen toimintamuotoja, konkreettisia käsitteitä ja näkökulmia musiikkikasvatuksen käytännön tueksi. (Kirkkohallitus 2015, 7.)

Muusisuus on enemmän kuin musikaalisuus. Muusisuudella tarkoitetaan tapaa, jolla olemme musiikin eri elementtien kanssa tekemisissä. Se ilmenee meissä lauluna, liikkeenä ja rytminä. Koemme ja teemme musiikkia eri tavoilla. Joku kuuntelee mielellään musiikkia, toinen laulaa, kolmas kokee sen enemmän liikkeenä. Jokaisella tulee olla mahdollisuus elää todeksi musiikkia ja muusisuuttaan. Lapsi on ”mitä parhain Jumalan luomistyön jatkaja ja muusisuuden toteuttaja, musiikin luoja (Kirkkohallitus 2015, 12).

Samalla kun julkaisu nostaa lapsen musiikkikasvatuksen keskiöön, se kannustaa ja rohkaisee seurakunnan työntekijöitä käyttämään musiikkia kohtaamisissa. Seurakunnan musiikkikasvatuksen

lähtökohtana on lapsilähtöinen pedagogiikka. Sen perusajatuksena on, että aikuisen kannustava ote rakentaa lapsen myönteistä minäkuvaa. Konkreettisesti se on sitä, miten aikuinen kohtaa lapsen elein, ilmein ja kosketuksessa. (Kirkkohallituksen julkaisut 2015, 13-14.)

Kirkon musiikkikasvatuksen tavoitteena on musiikillisten kokemusten luominen sekä valmiuksien ja taitojen kartuttaminen. Tavoitteissa kietoutuvat kristillinen kasvatus, musiikkikasvatus ja varhaiskasvatus. Musiikkikasvatuksellisten tavoitteiden lisäksi varhaiskasvatuksen lähtökohtia ovat kirkon ja vanhempien välinen kasvatuskumppanuus ja lapsen hengellisen elämän tukeminen. Lapsi on toiminnan keskiössä ja tärkeintä on kokonaisvaltaisen kasvun tukeminen. (Kirkkohallitus 2015, 36.)

2.3 Varhaisiän musiikillisten kokemusten merkitys

Musiikki ja musiikkikasvatus ovat osa ihmisyyttä koko elinkaaren ajan. Musiikki vaikuttaa meissä kokonaisvaltaisesti. Se on elinikäinen prosessi, jonka juuret luodaan varhaislapsuudessa. Lapsuudessa omaksutut asenteet ja kokemukset ovat ratkaisevia siinä, millaiseksi suhde musiikkiin muodostuu. Tietojen ja taitojen lisäksi musiikki muokkaa koko yksilön persoonallisuutta. Se rakentaa tunne-elämää, vahvistaa sosiaalisia taitoja ja kehittää ajattelua. Varhaisiän musiikkikasvatuksen tärkein tehtävä on kuitenkin synnyttää rakkaus musiikkiä kohtaan. Musiikkikasvattaja on tässä tärkeässä roolissa. Kasvatuksen lähtökohtana on lapsen ainutkertaisuuden kunnioittaminen. (Hongisto-Åberg ym. 1994, 9.)

Hyvä musiikkikasvatus voi synnyttää ihmiselle elinikäisen suhteen musiikkiin. Musiikin avulla ihminen voi käsitellä tunteitaan. Se vahvistaa tunne-elämää, tuottaa mielihyvää ja ilahduttaa ympärillä olevia. (Hongisto-Åberg ym. 1994, 17.) Musiikkikasvatus on aina vuorovaikutusta. Musiikkikasvatustilanteissa lapset ovat vuorovaikutuksessa suhteessa toisiinsa ja opettajaan. Musiikki luo vuorovaikutukselle kehykset. Jos vuorovaikutussuhde on positiivinen, on todennäköistä, että lapsi viihtyy harrastuksensa parissa ja se kantaa koko elinkaaren ajan. Musiikillinen vuorovaikutus vaikuttaa myönteisesti ihmissuhdetaitoihin. Hongisto-Åberg (1994) viittaa psykologi Mirja Kalliopuskan tutkimukseen, jossa todettiin, että musiikkia harrastaneet lapset olivat empaattisempia kuin musiikkia harrastamattomat. Jos lapsella on ollut runsaasti virikkeitä tunteidensa pohjaksi, sitä jäsentyneempää ja aidompaa on niiden tunnistaminen ja niistä viestiminen. (Hongisto-Åberg ym. 1994, 18.)

Vuorovaikutustaitojen oppiminen rakentaa lapsen identiteettiä, auttaa ystävyysuhteiden muodostamisessa, edistää oppimista ja tukee ryhmän toimivuutta ja tunneilmapiiiriä. (Lehtinen, Vauras & Lerkkanen 2016, 241.)

Turvan kokeminen on lapselle ensisijaisen tärkeää. Se on kannatteleva tukipilari lapsen elämässä. Erityisesti seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoite on luoda elämää kantavaa turvallisuutta. Se myös rikastuttaa ja ruokkii lapsen hengellisyyttä. Kirkon musiikkikasvatus vie eteenpäin myös kirkon traditiota. (Kirkkohallituksen julkaisu 2015,9.)

2.4 Musiikkikasvattajan rooli

Musiikkikasvatuksella on monia mahdollisuuksia hyvinvoinnin lisääjänä yhteiskunnassa. Sen ymmärtäminen vaatii tietoa ja tietoisuutta siitä, millainen rooli musiikkikasvattajalla on. Parhaimmillaan musiikkikasvattaja näkee musiikin hyvää elämää tukevana tekijänä, jossa hän itse on sen mahdollistaja. (Huhtinen-Hilden 2016, 144–145.)

Musiikkikasvatukseen liittyy keskeisesti termit musiikki ja kasvatus. Useimmiten musiikki ja muusikkous kulkevat mukana jo lapsuudesta. Kasvatus ja siihen kouluttautuminen tapahtuu aikuisuudessa. Toimiminen musiikkikasvattajana mielekkäällä ja innostavalla tavalla edellyttää musiikkikasvattajan identiteettiä, jossa yhdistyvät sekä muusikkous että kasvattajuus (Huhtanen & Hirvonen 2016, 38).

Identiteetillä tarkoitetaan ihmisen yksilöllistä tapaa olla olemassa. Sille on ominaista tietty valmiiksi tulemattomuus ja itseymmärryksen rakentuminen. Kasvattajan työ ei voi olla mekaanista ja ulko-kohtaista. Jokainen tekee sitä omalla persoonallaan. (Huhtanen & Hirvonen 2016, 38-39.) Koulutus on tärkeä osa kasvattajuutta. Tietoisuus kasvatukseen liittyvistä asioista on ensisijaisen tärkeää. Tärkeää on myös olla selvillä oman identiteetin rakentumisprosessista. Oma prosessi nostaa esiin vahvuuksia ja heikkouksia lisäten itsetuntemusta. Oma kasvuprosessi laajentaa ymmärrystä kasvatettavien oppimisesta ja sen oikeanlaisesta tukemisesta. (Huhtanen & Hirvonen 2016, 50.)

3 KANTTORIN TYÖ MUSIIKKIELÄMÄN YLLÄPITÄJÄNÄ

Kanttorin työnkuva on vaihdellut paljon vuosisatojen aikana. Pysyviä elementtejä ovat olleet laulun johtaminen ja musiikin ylläpitäminen seurakunnassa. Nykyisin kanttorin työnkuva on monipuolinen. Sen yksi tärkeä osa-alue on musiikkikasvatus.

3.1 Kanttorin työnkuva

Kanttorin rooli keskiajan esilaulajan roolista virrenveisuun johtajaksi ja seurakunnan musiikkielämän ylläpitäjäksi on ollut monipolvinen ja sidoksissa aikansa historiallisiin kehyksiin. Usean vuosisadan ajan kanttorin ja urkurin päätehtäviin on kuulunut seurakuntalaulun johtaminen. Vuonna 1977 piispainkokouksen päätös vakiinnutti kanttorin viran yhtenä seurakunnan perusvirkana. 1970-luvulla keskusteltiin vielä siitä, sisällytetäänkö kanttorin virkaan muitakin kuin muusikon tehtäviä. Musiikkiin keskittyvä näkemys vei kuitenkin voiton. Vuoden 1981 kirkkolain mukaan kanttorin tehtävät määriteltiin lähes samalla tavalla kuin vuonna 1994. (Erkkilä 2003, 88-89.)

Kanttorin tehtävänä on johtaa seurakunnan musiikkitoimintaa. Hän vastaa musiikista seurakunnan jumalanpalveluksissa sekä muissa kirkollisissa toimituksissa ja seurakunnan tilaisuuksissa, opettaa rippikoulussa, hoitaa muutenkin musiikkikasvatustyötä ja edistää musiikin käyttöä seurakunnan eri toiminnoissa. Kanttori vastaa myös seurakunnan soittimien hoidosta ja huollosta. Kanttorin tehtävistä määrätään tarkemmin kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston johtosäännössä. (Erkkilä 2003, 88-89.)

Kirkon virka määrittellään sanan ja sakramentin viraksi, jolloin kanttorikin on tehtävässään sanan palvelija. Hän julistaa sanaa musiikin keinoin. (Sama.)

Jumalanpalveluselämän lisäksi kanttorin tehtäviin on kuulunut jo varhain opettaminen. Kirkkojärjestyksen mukaan kanttori opettaa rippikoulussa ja hoitaa muutenkin musiikkikasvatustyötä. Musiikkikasvatus ei rajoitu pelkästään varhaisikään, mutta on osa kirkon toimintaa. Se on rakentamassa siltoja myöhemmälle yhteistyölle mm. kuorojen parissa. Kanttorin vastuulla on virsikasvatus niin seurakunnan sisällä kuin kouluissa ja päiväkodeissa. Erilaisten kerhojen lisäksi eri-ikäisten kuoro toiminta on osa seurakunnan musiikkikasvatusta. (Tuovinen 2003, 435-441.)

3.2 Kanttorin ammatilliset valmiudet

Suomessa virkakelpoisuuteen johtavaa kirkkomuusikoiden koulutusta saa tällä hetkellä Sibelius-Akatemiasta Helsingistä ja Kuopiosta, Oulun ammattikorkeakoulusta sekä Pietarsaaren ruotsinkielisestä ammattikorkeakoulusta. (Suomen kanttori-urkuriliitto, viitattu 10.5.2017). Kaikki musiikin harjoittaminen tukee musiikkikasvatuksen osaamista, mutta varsinaisia musiikkikasvatuksen opintojaksoja opetussuunnitelmissa on niukasti. On huomionarvoista, että vapaasti valittavissa opinnoissa voi olla oppilaitoksesta riippuen musiikkikasvatuksen opintoja. Ne eivät kuitenkaan ole velvoittavia.

Sibelius-Akatemian opetussuunnitelmassa musiikkikasvatukseen viittaavia kursseja olivat musiikin oppimisen ja opettamisen perusteet (3 op), seurakunnan musiikkikasvatus (4op) ja musiikkipedagogiikka (3op). (Sibelius-Akatemia, viitattu 10.5.2017). Oulun ammattikorkeakoulussa musiikkikasvatukseen viittaavia kursseja oli seurakunnan musiikkikasvatus 1(5op) ja seurakunnan musiikkikasvatus 2 (5op). (Oamk, viitattu 10.5. 2016). Kirkon koulutuskeskus järjestää erilaisia lisäkoulutuksia seurakunnan musiikkitoiminnan tueksi. Niitä ovat mm. kirkkomuskarikoulutukset. (Sakasti, viitattu 10.5.2017.)

Musiikkikasvatukselliset valmiudet voivat olla opinnoista huolimatta työelämään siirryttäessä hyvin eritasoiset. Musiikin ja musiikkikasvatuksen näkeminen laajemmin hyvää elämää tukevana tekijänä vaatii asioihin syvällistä perehtymistä ja aitoa oivaltamista siitä, että varhaisiän musiikkikasvatuksessa ollaan lapsen kannalta hyvin merkityksellisten asioiden äärellä. (Huhtinen-Hilden 2013,144.) Varsinaiseen kirkkomuusikon koulutukseen musiikkikasvatukseen syventäviä opintojaksoja ei kuulu.

4 KOKEMUKSIA VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUSTOIMINNASTA

Seuraavassa luvussa kerrotaan tekemästani kyselystä kanttoreille ja saaduista vastauksista. Lisäksi luvussa käydään läpi omasta muskariperiodista saatu vanhempien palaute. Pohdin luvussa myös kanttoreilta saatua palautetta suhteessa omaan kokemukseen varhaisiän musiikkitoiminnan järjestämisessä.

4.1 Kysely kanttoreille

Kysely toteutettiin maaliskuussa 2017. Laitoin linkin kyselylomakkeeseen kanttori-urkureiden suljettuun Facebook-ryhmään. Sain vastauksia viisi. Laitoin linkin uudelleen samaan paikkaan noin viikon päästä ja sain vastauksia kuusi kappaletta. Vastaajia kertyi yhteensä 11. Seuraavassa käsittelem kyselystä saamiani vastauksia. Olen pyrkinyt nostamaan jokaisesta vastauksesta esille kattavasti sen informaation, millä vastataan esitettyyn kysymykseen.

Kyselyyn vastanneista yhdestätoista kanttorista kymmenen oli käynyt Sibelius-Akatemian Helsingissä tai Kuopiossa vuosina 1991–2015. Suurin osa vastanneista oli valmistunut vuoden 2000 jälkeen. Yksi vastanneista oli käynyt Tampereen ammattikorkeakoulun ja kolmella vastaajista oli toinenkin tutkinto kirkkomusiikista.

4.1.1 Koulutuksesta saadut valmiudet ja kehittämisideat

Yhdestätoista vastaajasta yhdeksän kertoi saaneensa koulutuksestaan vain vähän valmiuksia varhaisiän musiikkikasvatustoimintaan. Kaksi vastaajista mainitsi hankkineensa osaamisen itse. Koulutuspaikka ei näyttänyt vaikuttavan siihen, millaisia valmiuksia oli saatu. Eräs vastannut totesi että, ”pelkällä kirkkomuusikon osaamisella en kykenisi toimintaa järjestämään, siksi olen tehnyt musiikkipedagogin tutkinnon varhaisiän musiikkikasvatuksesta”.

Opintoihin liittyviä kehitysehdotuksia tuli runsaasti. Ehdotuksissa nousi esiin tutustuminen seurakunnan musiikkikasvatustoimintaan erityisesti käytännössä. Myös tutustuminen erilaisiin soittimiin ja lasten virsikirjaan nähtiin tärkeänä. Esille tuli myös idea erillisen muskariopintojakson järjestämisestä opinnoissa.

Eräissä vastauksessa ehdotettiin musiikkikasvatusta syventymiskohteeksi kanttoripinnoissa, koska ”tänä päivänä yhä useammassa auki tulevassa virassa on painotusalueena musiikkikasvatus tai lasten ja nuorten parissa tehtävä työ”. Tärkeänä nähtiin myös ”herättää opiskelijan kiinnostus aiheeseen”. Näin opiskelija voisi halutessaan jo opintojensa aikana syventää tietouttaan varhaisiän musiikkikasvatustoiminnasta. Vain kaksi vastaajista koki, ettei kehittämistä tarvitse, vaan osaamisen voi hankkia itse. ”Ei välttämättä ollenkaan- sellaista voi hankkia työn ohessa, jos aihe kiinnostaa.”

4.1.2 Muskaritoiminnan muotoja ja kokemukset toiminnan järjestämisestä

Kyselyyn vastanneet kanttorit olivat olleet järjestämässä hyvin monipuolista seurakunnan varhaisiän musiikkitoimintaa. Suosituimpia olivat vauvamuskarit ja muskarit. Muskaria pidettiin useimmiten 3–6-vuotiaille lapsille. Perhekerhojen yhteydessä pidettiin ”muskarituokioita” ja perhemessut mainittiin useammassa vastauksessa. Myös lapsikuorotoiminta nousi esiin lähes puolissa vastauksissa. Lisäksi kanttorit olivat pitäneet pikkukirkkoja, musiikkipyhäkouluja, päiväkerhojen musiikkihetkiä, taaperomuskareita ja perhemuskareita. Eräs vastaaja oli pitänyt myös ”samoilla osaamisilla mummomuskareita”.

”Pidän työssäni erityisesti tästä osa-alueesta.”. Kokemukset varhaisiän musiikkitoiminnasta olivat kaikelta osin positiivisia. Suurin osa vastaajista piti toimintaa antoisana ja palkitsevana ja koettiin, että toiminta oli mieluista myös lapsille. ”Tarpeellista, mukavaa, innostavaa ja kovasti odotettua!”. Useassa kommentissa varhaisiän musiikkitoimintaa pidettiin ”kivijalkana” mm. lapsikuorotoiminnalle ja myöhempään seurakunnan musiikkitoimintaan osallistumiseen.

Esiin nousi myös musiikkikasvatustoimintaan liittyvät ajankäytölliset haasteet ”Se vie paljon aikaa ja vaatii jatkuvaa valmistelua ja ideointia”, todettiin eräissä vastauksessa. Toisaalta nousee esiin seurakuntakohtaiset erot, koska toisessa kommentissa todettiin: ”Muskaritoiminta kuuluu selkeästi työnkuvaani ja siihen on varattu työaika.” Lähes puolessa vastauksissa yhteistyötä lapsityöohjajan kanssa pidettiin tärkeänä. ”Yhteistyö lapsityöntekijän kanssa on ollut ehdottoman tärkeää ja meillä toiminut erinomaisesti.”

Toiminnan kehittämisestä koskevassa kysymyksessä nostettiin esiin useita seurakunnan toimintaan ja tulevaisuuteen liittyviä asioita. Vastaajat näkivät tärkeänä oman työn jatkuvan kehittämisen

osana mielekästä työntekemistä. Seurakunnan tulisi olla "ajan tasalla" siitä, millaisia tarpeita perheillä on. "Seurakunnan on uskallettava luopua toiminnasta, jota 'ei enää tarvita' jotta tilalle mahtuu sellaista, mille on 'tilausta'." Musiikin avulla perheiden kohtaaminen nähtiin luontevana ja helppona tapana niin työntekijöiden kuin perheiden kannalta. Varhaisiän musiikkitoimintaan liitettiin toiveita seurakuntalaisten osallisuuden vahvistamiseen ja jatkumon syntymiseen lapsikuoroista aina aikuisuuteen saakka. "Seurakuntalaisten osallisuus kasvaisi luontevaksi osaksi elämää."

Esille nousi myös resurssikysymykset. Lapsityö nähtiin tärkeänä, mutta huolta herätti resurssien vähäisyys. "Jos työntekijäresurssit olisivat suuremmat, kannattaisi järjestää viikoittain erillinen kirkkomuskarihetki." Vastauksien perusteella kanttorien omat resurssit eivät aina riitä säännöllisen varhaisiän musiikkitoiminnan ylläpitämiseen. "Lastenohjaajien musiikkikoulutus on tosi tärkeää ja siihen pitäisi satsata ja antaa resursseja, koska lastenohjaajat tapaavat paljon perheitä työsään...Myös ulkoistaminen nähtiin kirkon ja musiikkitoiminnan mahdollisuutena. "Ulkoistaminen on hyvä asia. Kanttorien resurssit tulevaisuudessa eivät riitä monen muskarin pitämiseen perustyön ohessa."

Kyselyn lopussa oli mahdollisuus vapaalle sanalle. Siinä pohdittiin kanttorin työn monipuolisuutta ja työnkuvan muuttumista. "Kanttorin työ, kun toden totta on nykyisin muutakin kuin urkujen soittoa, kuoronjohtamista ja yksinlaulua." Esille tuli Kirkon koulutuskeskuksen tarjoamat lisäkoulutukset, joilla omaa osaamista voi vahvistaa niin halutessaan. Musiikkitoiminnan toivottiin pysyvän laadukkaana. Eräs vastaaja totesi että "Jumalan sana ja evankeliumi ovat voima lapsellekin. Haluaisin itse välittää seurakunnan musiikkityössä lapsillekin rauhaa ja pyhyyttä. Aina ei tarvitse mennä "hip hurraa onhan meillä kaikilla hauskaa" meiningillä, vaikka sillekin on sijansa! Näin epämääräisesti kuvailtuna, pidän varhaisiän musiikkikasvatusta seurakunnassa todella tärkeänä."

4.2 Yhteenveto kanttoreille tehdystä kyselystä

Suurin osa kyselyyn vastanneista kanttoreista oli sitä mieltä, ettei koulutus ollut antanut riittäviä valmiuksia seurakunnan musiikkikasvatustoimintaan. On toinen kysymys, onko kirkkomusiikkikoulutuksen tehtävä valmistaa taiteellisesti vahvoja muusikoita vai musiikkikasvatuksen ammattilaisia. Voisi olettaa, että molemmille olisi sijansa. Koulutuksen kehittämiseen ehdotettiin käytännön harjoittelua, soittimiin ja lasten virsikirjaan tutustumista, erillistä muskarikurssia ja jopa varhaisiän musiikkikasvatusta koulutuksen syventymisvaihtoehtona.

Vaikka koulutus ei ollut kattava, kutsumusta tuntevat kanttorit olivat suuntautuneet varhaisiän musiikkikasvatustoimintaan omaehtoisesti. Toiminta koettiin erittäin mieluisana ja mielekkäänä niin kanttoreiden kuin perheiden näkökulmasta. Kanttorit totesivat sen olevan luonteva tapa kohdata lapsia ja heidän perheitään.

Kyselyyn vastanneet kokivat tärkeänä itsensä kehittämisen ja ajan tarpeisiin vastaamisen. Seurakunnissa pitäisi uskaltaa karsia pois ns. tarpeetonta toimintaa ja uskaltaa ottaa tilalle uutta.

Musiikkikasvatuksen kohdalla kysymyksessä on arvo siitä, miten tärkeänä seurakunta pitää lapsityötä. Jos lapsityötä arvostetaan, pitäisi arvostaa myös musiikkikasvatusta ja sen laatua. Laadukas musiikkikasvatus kumpuaa osaamisesta ja osaaminen koulutuksesta.

4.3 Omat kokemukset muskaritoiminnasta

Pidin kirkkomuskaria syksyllä 2015 yhdessä seurakunnan lastenohjaajan kanssa yhtäjaksoisesti lokakuusta ja joulukuuhun. Periodin päätteeksi oli joulujuhla, johon muskarilaiset osallistuivat lauluin ja leikein. Osallistujia muskarissa kävi kymmenestä kahteenkymmeneen ja osallistuvien lasten ikä oli 0–6 vuotta. Muskari toteutettiin perhekerhon yhteydessä, jolloin myös lasten vanhemmat olivat tuokioissa mukana. Kestoksi vakiintui noin 20 minuuttia. Onnekseni lastenohjaaja oli musiikillisesti suuntautunut ja erittäin innostunut käyttämään musiikkia työssään. Hän oli osallistunut myös usealle Mari-Torri Tuomisen muskarikurssille, joten sain paljon ideoita ja virikkeitä myös häneltä. Muskarituokioissa hyödynsimme Kirkkomuskari 1 (2015) -kirjan aineistoa sovelletusti (Mari Torri-Tuominen, 2015.)

Suunnittelimme muskarituokiot usein yhteistyössä lastenohjaajan kanssa. Aihevalinnat ja idea jatkumosta suhteessa kirkkovuoteen kulkivat pohjana, johon tuokioita rakennettiin. Koko syksyn aiheet ja etenemisen pohdimme yhdessä. Minä suunnittelin tuokion sisällön ja pyysin lastenohjaajalta palautetta ja ideoita.

Tuokion rakenne vakiintui jo muutaman kerran jälkeen melko samankaltaiseksi. Lapset ja aikuiset istuivat alustoille lattialle piiriin kirkon etuosaan. Triangelin ääni kertoi, että oli aika rauhoittua muskariin. Joku lapsista kävi sytyttämässä led-kynttilän. Muskari aloitettiin muskarilaululla, joka vakiintui jokaisen kerran aloituslauluksi. Laulun jälkeen puhuttiin tuokion aiheesta mahdollisen rekvisiitan

avulla. Uusi laulu opeteltiin esimerkiksi kaikulauluna tai pianon avustuksella. Tuokio sisälsi usein loruleikin, jossa lapset pääsivät liikkumaan. Useissa lauluissa lapset saivat soittaa erilaisia rytmisoittimia. Tuokioissa hyödynnettiin myös kehorytmejä, kuunneltiin hiljaisuutta, soitettiin kovaa ja hiljaa ja harjoiteltiin perussykettä. Lisärekvisiittana käytettiin hallaharsoa, jouluvaloja, nalleja, pumputia, led-kynttilöitä ja kuvia. Tuokio loppui kynttilän sammuttamisella ja lapsille perhekerhosta entuudestaan tuttuun lauluun ja leikkiin ”Jumalan kämmenellä”.

4.4 Vanhempien palaute muskaritoiminnasta

Laadin muskariperiodista kyselyn lasten vanhemmille, jonka avulla kartoitin kokemuksia muskaritoiminnasta. Sain vastauksia sain 7 kpl. Ensimmäinen kysymys käsitteli osallistumisaktiivisuutta. Muskaria järjestettiin periodin aikana seitsemän kertaa, joihin osallistuttiin 2–6 kertaa periodin aikana.

Kysymys kaksi käsitteli muskarin mukavuuksia ja vahvuuksia. Vanhemmat nostivat palautteessa esille erityisesti yhdessä laulamisen ja lapsilähtöisyyden. Tärkeiksi asioiksi nousi ”laulaminen ja yhdessäolo”, ”siitä että pienimmätkin sai osallistua ja otettiin huomioon” ja ”mukava kun lapset saivat osallistua esim. soittaen erilaisilla soittimilla”. Palautteessa tuli esille myös se, miten musiikkikasvattajan tekemä suunnittelutyö heijastuu tuokioissa. ”Hyvin ohjattua ja suunniteltua”, ”Muskarihetkessä oli hyvä rakenne.” Eräs vanhempi toi esille myös lapsistaan aistitun palautteen. ”Lapset tuntuivat tykkävän.”

Kysymyksessä kolme esitettiin kehittämisideoita. Kehittämisideat kohdistuivat toiminnallisuuteen. Kahdessa palautteessa kaivattiin enemmän laululeikkejä ja toiminnallisuutta. ”Liian pitkä aika piirissä istuen tuo levottomuutta.” Eräs vanhempi toivoi ”soittamisen samanaikaisuutta”. Toiminnan kehittämispalautteeksi sopii myös kommentti ”muskarin pitäisi jatkua.”, koska muskari oli periodimainen kokeilu.

Vanhempien palautteen perusteella voidaan todeta, että asenteet muskaritoimintaa kohtaan olivat myönteisiä. Muskaritoiminta on luonnollinen tapa olla osallistua seurakunnan toimintaan ja olla yhdessä. Toimintaan liittyy yhteys ja turvan kokeminen, mutta myös vapaus vain osallistua olemalla.

Myös kuuntelemalla voi osallistua. Perheiden kohtaaminen musiikin kautta hengellisessä viitekehyksessä tuntuu myös kanttorin näkökulmasta mielekkäältä ja luontevalta. Vaikka työskentelyyn liittyy vastuu toiminnan ohjaamisesta ja järjestämisestä, sen mielekkyys ja anti on palkitsevaa.

4.5 Pohdintaa muskariperiodista

Ensimmäiset kokoontumiset olivat jännittäviä. Pelkäsin, osaanko olla luontevasti ja ottaa lapsiin kontaktia luottamuksen synnyttämiseksi. Jo muutaman kerran jälkeen toiminta alkoi tuntua luontevalta ja mieluisalta. Myös suunnittelu helpottui kerta kerralta. Lapsilähtöisyys ohjasi kaikkia valintoja, jotka vaikuttivat tuokioiden suunnittelussa. Olen pohtinut sitä, voiko jokainen kanttori eli seurakunnan musiikkikasvattaja toimia ammattitaitoisena musiikkikasvattajana koulutuksensa pohjalta. Kanttorikoulutuksessa ei käsitellä lapsilähtöistä musiikkikasvatusta riittävän syvällisesti, jotta hän kykenisi ymmärtämään kasvatukseen liittyviä prosesseja musiikkikasvatustilanteissa ja huomioimaan niitä kirkkomuskaria suunnitellessa. Tietoisuus lapsen kehitysvaiheista, lapsen ainutkertaisuuden kunnioittamisesta, läsnäolon merkityksestä ja oman kasvuprosessin heijastumisesta kasvatustoimintaan ovat ensiarvoisen tärkeitä musiikkikasvattajalle. Koen, että omat pedagogiset opinnot ovat merkittäväällä tavalla tukeneet muskarityötä.

Haasteellista tuokioiden suunnittelussa ja toteuttamisessa oli ryhmän heterogeenisyys. Ikäjakauma lasten välillä oli suuri. Se rajoitti tuntien suunnittelua eikä kaikkia ideoita pystynyt kokeilla ikärakenteen hajanaisuuden vuoksi. Mitä useammin olin muskarikertoja pitänyt, sitä helpommin suunnittelu lähti ”kuplimaan” ihan itsestään. Lasten kohtaaminen oli helpompaa, kun oma jännitys väheni.

Muskarityö rikastuttaa kanttorin työtä. Se voi olla kantavana voimavarana toisinaan raskaskantoisessakin työssä. Muskaritoiminnassa saa työskennellä lasten kanssa, joissa on myös kirkkomme tulevaisuus. Parhaimmillaan muskaritoiminta voi kiinnittää perheitä ja lapsia kirkon toimintaan. Kantava muskaritoiminta voi olla siemen seurakunnan musiikkilämän kehittymiseen etenkin kuorotoiminnan osalta. Yhdessä tekeminen esimerkiksi seurakunnan lastenohjaajan kanssa rikastuttaa kanttorin työnkuvaa.

Periodin jälkeen kokemus muskaritoiminnan merkityksellisyydestä vahvistui. Kokemusten, itse-reflektoinnin ja palautteen avulla tavoitteellisen muskaritoiminnan pitäminen tuntuisi mahdolliselta ja innostavalta. Vaikka musiikkikasvatustoimintaan tarvitaan kasvatustyöhön liittyvää ymmärrystä,

käytännön työskentely valmentaa kohti parempaa musiikkikasvattajuutta. Seurakunnassa jokainen palvelee omilla lahjoillaan, eikä jokaisen kanttorin tarvitse olla kasvatuksen ammattilainen. Pohdinnan arvoinen asia kuitenkin on, miten seurakunnan musiikkikasvattajana voi toimia, jos tietoisuus ja kokemus omasta (musiikki)kasvattajuudesta on ohut.

5 POHDINTA

Opinnäytetyössäni halusin selvittää kanttorien kokemuksia ja ammatillisia valmiuksia seurakunnan varhaisiän musiikkikasvatustoimintaan. Lisäksi järjestin itse muskariperiodin kotiseurakunnassani yhdessä lastenohjaajan kanssa. Lähettämäni kysely kanttoreille tukee vahvasti omia kokemuksia seurakunnan musiikkikasvatustoiminnasta ja muskarista. Koulutuksesta saadut valmiudet ovat ohuet ja toiminnasta kiinnostuneet hankkivat perehtyneisyytensä usein omaehtoisesti. On totta, että jokainen tekee seurakunnassa töitä omilla lahjoillaan, mutta musiikkikasvatus vaatii mielestäni riittävää ymmärrystä kasvatukseen liittyvistä asioista. On paradoksaalista, että kanttori on seurakunnan musiikkikasvattaja ilman riittävää tietoperustaa ja tarvittavaa käytännön koulutusta. Onhan musiikkikasvatusta luonnehdittu tavoitteelliseksi toiminnaksi, jota tehdään omalla persoonalla. Se ei voi olla persoonasta ulkoistettua toimintaa. Tietoisuus ja kokemus omasta kasvattajuudesta tapahtuu vain kouluttautumisen ja tietoisien prosessoinnin avulla.

Asia on monisyinen, sillä musiikkikasvatusta tapahtuu erilaisissa musiikkitilanteissa ilman tietoista musiikkikasvattajuuttakin. Kanttori siis toimii joka tapauksessa musiikillisena kasvattajana, koska ruokkii ja rikastuttaa lapsen musiikillista elämää. Pohdinnan arvoinen asia onkin, tarvitaanko seurakunnassa aidosti ammattitaitoista musiikkikasvattajaa ja miksi kanttori on seurakunnan musiikkikasvattaja, jos hänellä ei ole musiikkikasvatukseen tarvittavaa riittävää ammatillista osaamista. Tämä on myös arvokysymys, johon ei ole yhtä oikeaa vastausta.

Kirkon tulevaisuutta pohditaan aika ajoin. Kirkosta eroavien määrä on ollut kasvussa ja perheiden ja lasten osallistaminen on haasteellista. Kirkkomuskari on koettu luontevaksi tavaksi kohdata perheitä ja lapsia. Se voisi olla merkittävä väylä kiinnittää perheitä kirkon toimintaan. Laulun ja leikin kautta lapsi kokee yhteyttä, tulee kohdatuksi ja saa turvallisen kuvan seurakunnan toiminnasta ja elämästä. Parhaimmillaan se luo sitä perusturvaa elämään, mitä jokainen ihminen kaipaa. Varhaisvuodet ovat lapselle erityisen merkityksellisiä. Lapsi saa silloin kokemukset perusturvan tunteesta ja imee kokemuksia ympäristöstään. Uskon, että varhaisiän musiikkitoiminta voisi kiinnittää lasta seurakunnan toimintaan lujemmin. Muskaritoiminnasta voi syntyä jatkumo lapsikuoroon ja muuhun seurakunnan musiikkielämään. Tästä olikin jo kokemuksia eräällä kyselyyn vastanneista kantto-reista.

Kyselyn ja omien kokemusten pohjalta voidaan todeta, että varhaisiän musiikkitoiminta ja kirkkomuskari nähdään vahvasti myönteisenä, voimauttavana ja innostavana kanttorin työn osa-alueena. Vaikka kanttorit eivät kokeneet saaneensa riittävää koulutusta opintojensa aikana, oma kutsumus oli innostanut perehtymään aiheeseen omaehtoisesti. Lasten parissa työskentely musiikin avulla on voimavara, johon sisältyy toivo ja tulevaisuus.

Kirkon ja seurakunnan tulevaisuus on lapsissa ja nuorissa. Kasvatukseen ja musiikkikasvatukseen liittyvien arvojen vaaliminen seurakunnassa muiden arvojen rinnalla on hyvin merkityksellistä ja tärkeää. Aidolla kohtaamisella, lapsen ainutkertaisuuden ymmärtämisellä ja tietoisella kasvattajuudella voimme toimia siltoina kirkon ja seurakuntalaisten välillä. Musiikki on se joka kantaa.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kanttorien valmiuksia ja kokemuksia varhaisiän musiikkitoiminnan järjestämisestä. Olisi mielenkiintoista selvittää, onko varhaislapsuudesta aloitettu kirkon musiikkikasvatus kiinnittänyt lapsia seurakunnan musiikkitoimintaan myöhemmälle iälle asti. Jo tämän opinnäytteen perusteella voidaan todeta, että kokemukset varhaisiän musiikkitoiminnasta ovat erittäin myönteisiä. Voisiko vahvalla varhaisiän musiikkikasvatuksella olla myönteisiä tuulia kirkon tulevaisuudennäkymiin? Myös kirkkomusiikkikoulutuksen tulisi pohtia sitä, vastaako nykyinen koulutus aidosti seurakuntien tarpeisiin.

Opinnäytetyöprosessi on ollut jokseenkin pitkä ja ehtinyt kypsyä, sillä aloitin työn valmistelun jo syksyllä 2015. Pitkä prosessointiaika on auttanut siinä, että kirjoitusprosessin alkaessa tekstin tuottaminen tuntui helpolta. Työ oli ehtinyt kypsyä mielessä. Aihekin rajautui ajan kuluessa aika itses-tään, vaikka lopullisten tutkimuskysymysten määrittely olikin haastavaa.

Olen tyytyväinen työni lopputulokseen. Se on informatiivinen ja selkeä. Olen pohtinut kanttorin työnkuvaa suhteessa musiikkikasvatukseen monipuolisesti. Opinnäytetyö on kehittänyt ajattelutai-tojani ja syventänyt ymmärrystä kanttorista seurakunnan musiikkikasvattajana. Jäin pohtimaan, oliko taustatiedon osuus liian ohut. Myös aineiston käsittelyyn liittyviä asioita pohdin, olisiko jokin muu tapa ollut parempi ja toimivampi.

Opinnäytetyön aihe on ollut mielenkiintoinen ja lähellä sydäntä. Se on laajentanut ammatillista osaamista ja ymmärrystä sekä vienyt minua myös muusikkona eteenpäin. Varhaisiän musiikkikasvatus on arvo, jota haluan tulevassa työssäni vaalia.

LÄHTEET

Erkkilä, L. 2003. Kanttorin virka. Teoksessa L. Erkkilä, U. Tuovinen & E. Tuppurainen (toim.) Kirkkomusiikin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 71-97.

Huhtinen- Hilden, L. 2013. Kanssakulkijana musiikin alkupoluilla. Teoksessa M-L Juntunen, M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) Musiikkikasvattaja: Kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS-kustannus, 130-149.

Hongisto-Åberg, M., Linberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L.1994. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Huhtanen, K. & Hirvonen, A. 2013. Muusikon polkuja musiikkikasvattajuuteen. Teoksessa M-L Juntunen, M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) Musiikkikasvattaja: Kohti reflektiivistä käytäntöä. Jyväskylä: PS-kustannus, 38-48.

Kirkkohallitus 2004. Varhaisiän musiikkikasvatus seurakunnassa. Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 8. Jyväskylä: Gummerus.

Kirkkohallitus 2015. Lapsi ja musiikki seurakunnassa. Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 24. Helsinki: Unigrafia.

Kirkkolaki 12.11.2010/1009.

Kurkela, K. 2004. Musiikin mieli. Teoksessa J. Haapasalo, L. Lauerma, M. Nissinen & P. Suikkanen (toim.) Kirkkomusiikki. Helsinki: Edita, 10-15.

Lehtinen, E., Vauras M. & Lerkkanen, M-K. 2016. Kasvatuspsykologia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nissinen, M. 2004. Musiikin mieli. Teoksessa J. Haapasalo, L. Lauerma, M. Nissinen & P.Suikkanen (toim.) Kirkkomusiikki. Helsinki: Edita, 12.

Oulun ammattikorkeakoulun opinto-opas. Musiikin tutkinto-ohjelma, kirkkomusiikin suuntautumisvaihtoehto (240 op). Opetussuunnitelmat 2016–2017. Viitattu 9.5.2017. <https://www.oamk.fi/opinto-opas/koulutusohjelmat/?koulutus=mus2016s-kir&lk=s2016>.

Papunen, Päivi 1999. Hei muskari alkaa: musiikkileikkikoulutoiminnan synty ja järjestäytyminen pääkaupunkiseudulla. Tutkielma. Helsinki: Sibelius-Akatemia. Musiikkikasvatuksen osasto.

Suomen kanttori-urkuriliitto b . Kanttorin työn kuvaus. Viitattu 3.5.2017, <https://www.akiliitot.fi/00010245-kanttorin-tyon-kuvaus>.

Sakasti. Kirkkomuskari 2 -koulutus. Viitattu 8.5.2017, <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content1E0AE7-2-2&id=4B4E18558BFEF351C2257FA900453724>.

Sibelius-Akatemia. Opinto-opas 2012–2013. Tutkintovaatimukset. Viitattu 9.5.2017, www5.siba.fi/documents/10157/97938e4f-a965-4098-b949-834686569821.

Suomen kanttori-urkuriliitto a. Kanttorikoulutus, Viitattu 10.5.2017. <https://www.akiliitot.fi/00010150-kanttorikoulutus>.

Tuovinen, U. 2003. Musiikkikasvatus. Teoksessa L. Erkkilä, U. Tuovinen & E. Tuppurainen (toim.) Kirkkomusiikin käsikirja, Helsinki: Kirjapaja Oy, 435-447.

PITÄNEILLE KANTTOREILLE

1. Kanttoriksi valmistumisvuosi ja opiskelupaikka?
2. Millaisia valmiuksia kirkkomusiikin opinnot ovat antaneet varhaisiän musiikkikasvatustoimintaan?
3. Kuinka opintoja tulisi kehittää varhaisiän musiikkikasvatuksen osalta?
4. Millaista varhaisiän musiikkikasvatustoimintaa olet järjestänyt seurakunnassanne?
5. Kokemukset varhaisiän musiikkitoiminnan /muskarin järjestämisestä?
6. Miten toimintaa pitäisi kehittää, miksi
7. Vapaa sana

Perhekerhon yhteydessä pidetty muskaritoiminta liittyy Oulun ammattikorkeakoulussa tekemääni opinnäytetyöhön. Kiitos palutteesta!

1. Kuinka monta kertaa kävit muskarissa lastesi kanssa? (kertoja yhteensä 7)

2. Mistä pidit muskarissa?

3. Miten muskaritoimintaa voisi kehittää? Toiveita, ideoita, kehittämistä kaipaavia asioita..

4. Jos Vaalan seurakunta järjestäisi muskaritoimintaa ikäryhmittäin, osallistuisitko / toisitko lapsesi muskariin?

- en lainkaan
- melko varmasti
- varmasti
- en